

REPTIELEN REAGEREN SLECHT OP BEGRAZING

Tegenwoordig is het heel gebruikelijk dat koeien, paarden of schapen worden losgelaten in natuurterreinen als hulpjes bij het onderhoud. De bedoeling is dat deze grazers de vegetatie in toom houden.

De reacties zijn gemengd. Hieronder enkele bijdragen vanuit de reptielenhoek: Hans van den Bogert coördineert de reptielenmonitoring in Friesland en vertelt wat er gebeurt als gebiedjes begraasd worden waar adders en levendbarende hagedissen leven.

voorkeursplekken van reptielen

Reptielenbiotopen hebben een grote afwisseling in vegetatie zowel in soorten als in lagen, horizontaal en verticaal. Een onderdeel van die afwisseling is een dikke strooisellaag op de grond.

Reptielen hebben het nodig om voortdurend te kunnen kiezen tussen droog en vochtig, zon en schaduw. Vandaar dat die afwisseling een duidelijke eis is van reptielen aan hun habitat.

Als heide net geplagd is dan is er van de variatie en van de strooisellaag weinig over.

Gevolg: de reptielen zijn er verdwenen, ze hebben hun toevlucht gezocht in stukken die bij het plaggen zijn overgeslagen.

In Engeland is gebleken dat het circa 8 jaar duurt voordat zich, na machinaal plaggen, weer een behoorlijke strooisellaag heeft gevormd. Het kan echter wel 10 à 15 jaar duren voordat de strooisellaag zo dik en structuurrijk is, dat de fauna die er vroeger was, er weer terecht kan.

Als heidevelden net geplagd zijn moeten reptielen altijd gezocht worden in de kleine stukken, die om diverse redenen niet geplagd zijn. Soms komen daar echt grote aantallen reptielen voor.

Het zal duidelijk zijn dat dergelijke enclaves buitengewoon waardevol zijn; want van hieruit zal uiteindelijk het gehele gebied weer bevolkt moeten worden.

voorkeursplekken van grazers

Uitgerekend in de flora-en reptielenrijke enclaves verzamelen ook de grote grazers zich, want daar vinden ze beschutting, en daar zijn de lekkerste hapjes te vinden. Op de grote monotone geplagde heide is weinig te zoeken.

gevolgen van begrazen:

- De gebiedjes worden vertrapt, de bodem klinkt in.
- De mest 'verrijkt' de bodem die van nature voedselarm is.
- De zomerbiotopen van adder en hagedis gaan er aan.

Heide met pijpestro vormt een zeer belangrijk biotoop voor adders en levendbarende hagedissen. Het hele seizoen rond zijn adders in en op volgroeide pijpestrohorsten te vinden. Ze zonnen hier, zoeken er luwte of schaduw, vervellen er, paren hier, vluchten er bij gevaar in weg, slapen erin, loeren op prooi, en soms wordt zo'n pijpestrohorst de kraamkamer van een zwangere vrouw.

Dit idyllische beeld houdt op wanneer de grazer zijn entree maakt, deze zal de horsten vertrappen en kaal grazen.

Als hij eenmaal met zijn poten door de strooisellaag heen is ontstaan er kiembedden voor onder andere de berk. Daar komt bij dat op en rond de mestvlaaien allerlei zaden ontkiemen die niet in het heidebiotoop thuishoren.

- Het winterverblijf van adder en hagedis wordt verstoord:

In de enclaves zoeken de reptielen hoge en droge delen om te overwinteren, veelal in verlaten zoogdierholtes. Ook de grazers zijn in de winter op de hogere terreindelen te vinden. Wat de gevolgen zijn van de voortdurende aanwezigheid van een groep runderen boven de winterverblijven van adders laat zich raden: het instorten van de overwinteringsplekken en verstoring van de winterrust.

conclusie en hoe verder...

De conclusie luidt dat begrazing reptielen habitats verstoort en aantast. Achteruitgang van reptielen is zeer ernstig omdat meestal de negatieve spiraal niet terug te draaien is.

Op de WARNdag van 10 november 1990 merkte Ton Stumpel reeds op: "De herpetofauna staat er thans zo slecht voor dat wij ons niet kunnen permitteren om in hun laatste leefgebieden op grote schaal met begrazing te experimenteren."

Hans van den Bogert stelt voor: "In Natuurterreinen waar gegraasd wordt zouden de echt goede reptielenhabitats met een afrastering gevrijwaard moeten worden van vee."